

Oddvar Vermedal, NJFF-Rogaland
04.11.2025

Flytting av Forsandåna

- Forsand sandkompani fikk tillatelse av NVE i 2011 til å utvide sandtaket gjennom senking og flytting av Forsandåna. Det planlagte inngrepet gikk ut på å senke elvebunnen med ca. 13 høydemeter og legge om vassdraget over en strekning på ca. 1,5 km
- Konsulentselskapet som ble benyttet gjorde en svært slett jobb med sine forslag til avbøtende tiltak. Betydelig kanalisering av elven, ugunstig fordeling av gradient og potensielt menneskeskapt vandringshinder i form av en unaturlig foss i høydeovergangen i øvre del av avsenkingen
- De opprinnelige planene møtte følgelig stor lokal motstand fra bla. Norges Jeger- og Fiskerforbund og Naturvernforbundet og ble påklaget
- Vi mente at det var tilstrekkelig dokumentert og sannsynliggjort at flytting og senking av Forsandåna ville medføre store negative og varige konsekvenser for naturmangfoldet. Etter vår oppfatning var tiltaket i strid med Naturmangfoldlovens §4 og §5 og vi ba om at NVE's konsesjon ble opphevet

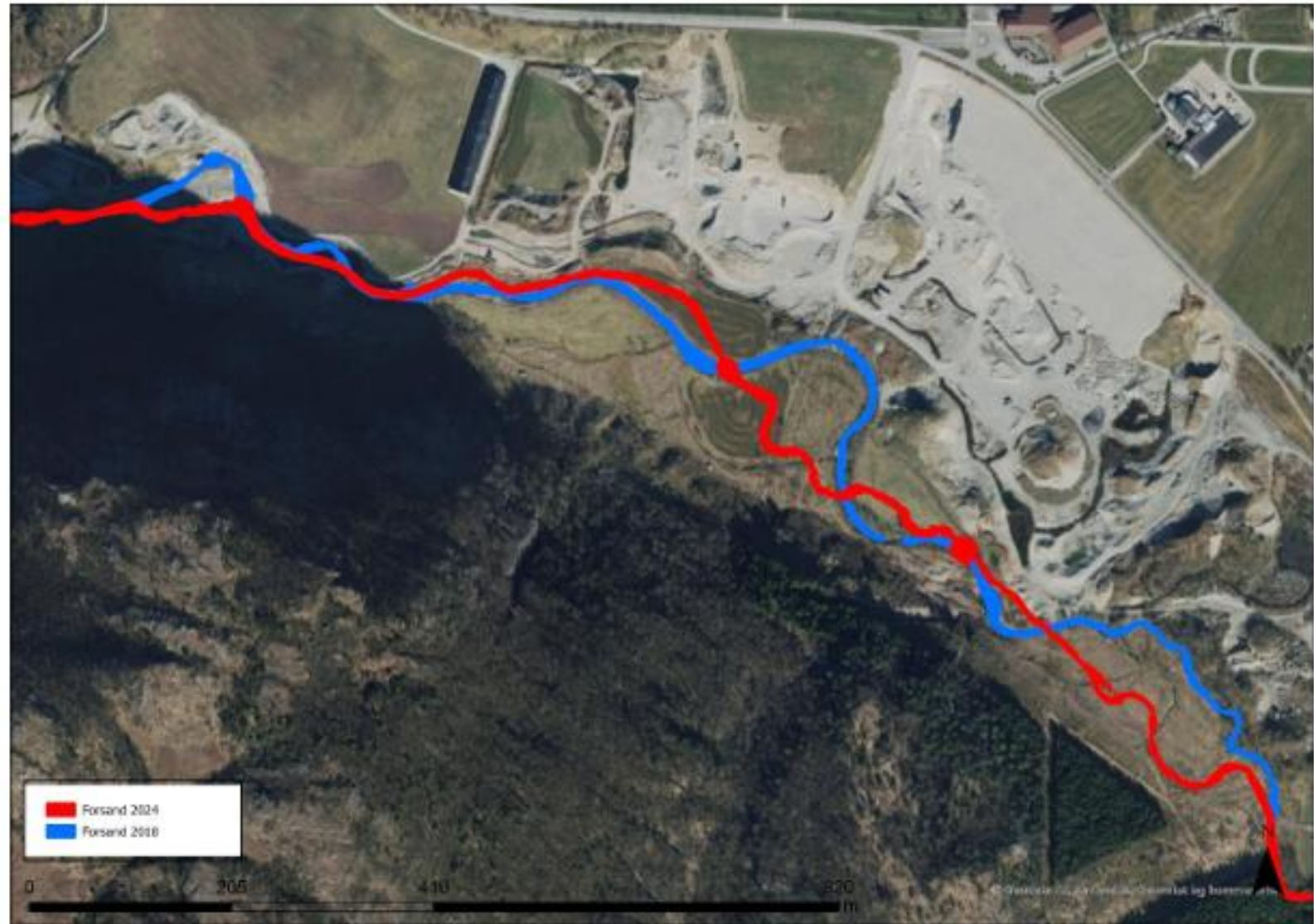

Flytting av Forsandåna

- Forsand sandkompani var heller ikke fornøyd med løsningen da arbeidet de fikk konsesjon for satte en ugunstig avgrensing
- NJFF-Rogaland gikk i dialog med Forsand Sandkompani og inngikk en avtale hvor vi jobbet sammen om et revidert vinn-vinn prosjekt hvor utbygger kunne ta ut mer masse og vi fikk inn våre krav til habitatforbedringer, inklusiv hvilket ferskvannssøkologisk konsultentselskap som skulle utarbeide revidert plan for elva
- NVE avslo denne nye søknaden!
- Det ble dermed gjort noe så sjeldent som å levere en felles klage utarbeidet av både utbygger OG naturinteresser; fra Forsand Sandkompani, Naturvernforbundet og NJFF Rogaland
- Og i 2016 omgjorde OED vedtaket til NVE og vi kunne fortsette samarbeidet til beste for både vassdraget og utbygger
- Asplan Viak har regnet på effekten av elvejusteringen. Den viste en mulighet til å hente ut 3,6 millioner tonn ekstra masse til en omsetningsverdi på om lag 238 millioner kroner. Dette skulle tilsa en forlenging av driften med ytterligere åtte år.

Før og etter flytting

Figur 1. Flyfoto med elveløp inntegnet slik det var i 2018 (blått) og slik det går nå i 2024 (rødt).

Før flytting

- Forsandåna var et meget produktivt vassdrag før inngrepene
- Stor produksjon av både laks og sjøørret, med hovedvekt på sjøørret
- Et av de få gjenværende meanderende vassdragene igjen i Rogaland uten inngrep
- Elva hadde et variert habitat med gode gyte- og oppvekstområder og gode skjulmuligheter for ungfisk
- Svært rik kantvegetasjon
- Målet var å ivareta denne produksjonsevnen på best mulig måte, med et minimum på 90 % sammenlignet med tilstand før flytting av elven
- Alle andre naturlige fiskearter (ål, stingsild) skulle også fortsatt finne egnede habitater i den nye elven
- Samt mulighet for reetablering av elvemusling

Figur 20. Assorterte bilder fra før omlegging av de nå omlagte delene av Forsandåna fra årene 2011, 2012 og 2016.

Etter flytting

- Gytefisk- og ungfisktellinger har vært utført årlig siden 2013
- Arbeidet med omleggingen startet i 2018, og mesteparten av arbeidet var avsluttet i 2023
- Samlet sett er størrelsen av det anadrome elvearealet av Forsandåna lite endret fra førtilstanden (97%)
- Generelt over strekningen er habitatkvaliteten i stor grad ivaretatt og skjultilgang litt forbedret
- Ungfiskestimatene tyder på at tiltakene som er iverksatt i Forsandåna har vært vellykkede i å bevare ungfiskproduksjonen og kan forklares av følgende faktorer:
 - Tapet av vanndekt areal ble minimert til kun 3 %.
 - Habitatkvaliteten for fisk ble forbedret gjennom økt tilgang på skjulesteder og tilstrekkelige, godt fordelte gyteplasser.
 - Bepanting av kantvegetasjon og det forventes at man innen 5 – 10 år vil ha et tett belte av delvis overhengende vegetasjon langs breddene av den nye delen av Forsandåna.

Figur 21. Assorterte bilder av de omlagte strekningene fra 2022 og 2024.

Viktig at alle blir enige om og jobber mot et felles mål

- Naturlig vegetasjon, fisk og bunndyr ble ivarettatt og skånsomt flyttet. Erosjonsikringen ble ikke plassert langs elvebredden, men langs yttergrensen av flomsonen. På denne måten får grunneierne en god sikring for sitt mer verdifulle landbruksareal, samtidig som de kan bruke flomsonen til mer ekstensiv bruk, som for eksempel beite. Naturmiljøet får mer plass både i og langs elven.
- Det som har gjort det gode resultatet mulig er høye ambisjoner med klare mål om å minimere inngrep, opprettholde artssamfunn og bestandsstørrelser samt å restaurere naturtyper. Tiltakshaver Forsand Sandkompani, myndigheter, Naturvernforbundet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, grunneiere, konsulenter og forskere har samarbeidet konstruktivt og dedikert og kommet frem til fornuftige løsninger,» sier Ulrich Pulg fra NORCE LFI.

Viktigheten av tverrfaglig samarbeid

- Forskerne har samarbeidet med ingeniørkonsulenter i Olav Olsen AS, som sto for hydrauliske beregninger og tekniske løsninger. **Illustrerer viktigheten av et tverrfaglig samarbeid mellom ingeniører og biologier for å finne frem til gode løsninger, samt bruke lokal kunnskap om vassdragene.**
- Oddvar Vermedal fra NJFF Rogaland oppsummerer prosjektet slik: «I dette prosjektet har det vært et svært godt samarbeid med Forsand Sandkompani ved Rune Haukalid. Han har vært veldig lydhør for våre innspill, og basert på dette ble vi to enige at han engasjerte fagfolk med fokus på naturhensyn. Dessuten var det et veldig godt samarbeid med NORCE underveis. Denne saken viser at det er mulig å få til en balansert vinn-vinn sak med både industriutvikling og naturhensyn på en god måte, og vi håper denne løsningen kan stå som en mal for tilsvarende saker framover».

En suksesshistorie og gladsak

- “Resultatet er et levende vassdrag med en svært livskraftig fiskebestand og produksjonspotensial for fisk som er minst like stort som før. Arbeidet i Forsandåna er derfor et godt eksempel på at det går an å vise hensyn til naturen ved slike inngrep og at viktige økologiske funksjoner kan opprettholdes”, Erik Thoring – Naturvernforbundet
- “Nå har vi plutselig et mye lenger tidsperspektiv på oss for å få investeringer og trygge arbeidsplasser. Dette vil også bidra til å trygge arbeidsplasser også utenfor vår arbeidsplass», sier Rune Haukalid – Forsand Sandkompani

Stor interesse for prosjektet

- Stavanger Aftenblad: [Tord Lien \(Frp\) flytter elv – sikrer arbeidsplasser i Ryfylke](#)
- Strandbuen: [Forsandåna, flytting av elv | Flyttar elva for å ta ut sand](#)
- Naturvernforbundet: [Samarbeid ble bra for naturen | Naturvernforbundet i Rogaland](#)
- NJFF: [pH-Status 1 2025 by Erik Tanche Nilssen AS – Issuu](#) (s. 14-16)
- NRK: [Forsandåna på flyttefot - kan bli modell for norske elvar – Rogaland](#)

Også statsråden gler seg over meldinga om at elve-flyttinga har vore ein suksess.

Hva har vi lært

Erfaringer fra prosjektet kan brukes i mange elver i Norge, og det trengs overhodet ikke å flytte en elv for å realisere gode løsninger som tjener både arealbruk og naturmiljø. Mye av dette er mulig i de fleste elver og vil kunne gi [bedre miljøtilstand, flomsikring og klimatilpasning](#), men altfor ofte har det dessverre blitt brukt utdaterte standardløsninger som snevrer inn elver og legger dem i en trang kanal. [Dette har redusert miljøtilstand samtidig som flomskadepotensialet har blitt økt.](#)

- Utforminga vår bør vera ein modell for resten av landet. Me er nøyddde til å gi elvane meir plass dersom me vil betra miljøtilstanden og flaumsikringa.

Ulrich Pulg, forskar forskingsinstituttet Norce LFI

Observasjoner

- Kanalisering og forbygginger som reduserer skjul- og gytemuligheter
 - Vandringshinder/bekkelukkinger
 - Mangel på gytegrus (mye finsediment)
 - Mangel på kantvegetasjon
 - Gjengroing
 - Forsøpling: Plast og annet
 - Anadrom strekning er ofte lengre enn tidlegare kartlagt
 - Det skjer fremdeles ulovlige tiltak
 - MEN: Også mange flotte naturlege bekker.
- UTROLIG viktig at vi ikke ødelegger disse!

Tuåna, RV13 Strand

Bekk på Rennesøy

Fjeltunbekken, Strand

Selekanalen Figgjoelva

Rogaland vannregion

Vann fra fjell til fjord

Mange eksempler på forferdelige tiltak

– Hvordan skal ørreten kunne svømme her?

Det gikk ikke helt etter planen da Strand kommune skulle flytte bekken som renner gjennom Tau sentrum.

Ved Tau kyrkje skulle det vært et vannspeil. I stedet er det nye torgområdet tørrlagt. Vandringshinderet er 115 meter langt. Foto: Tor Inge Jessang

Designet av "konsulent"...

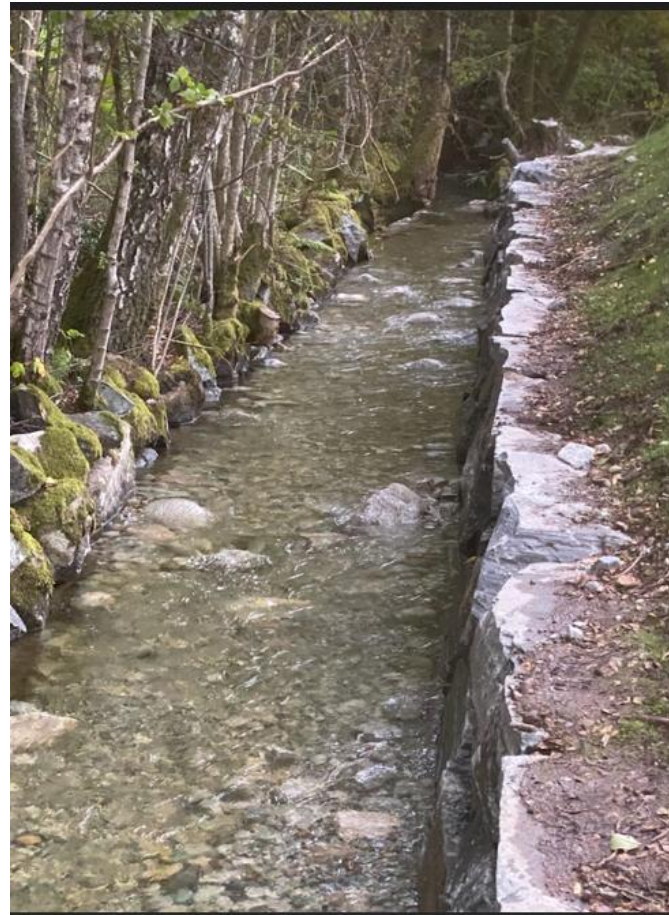

Designet av en som skjønner det, alt måtte gjøres på ny

Mange eksempler på forferdelige tiltak

Designet av “konsulent”...

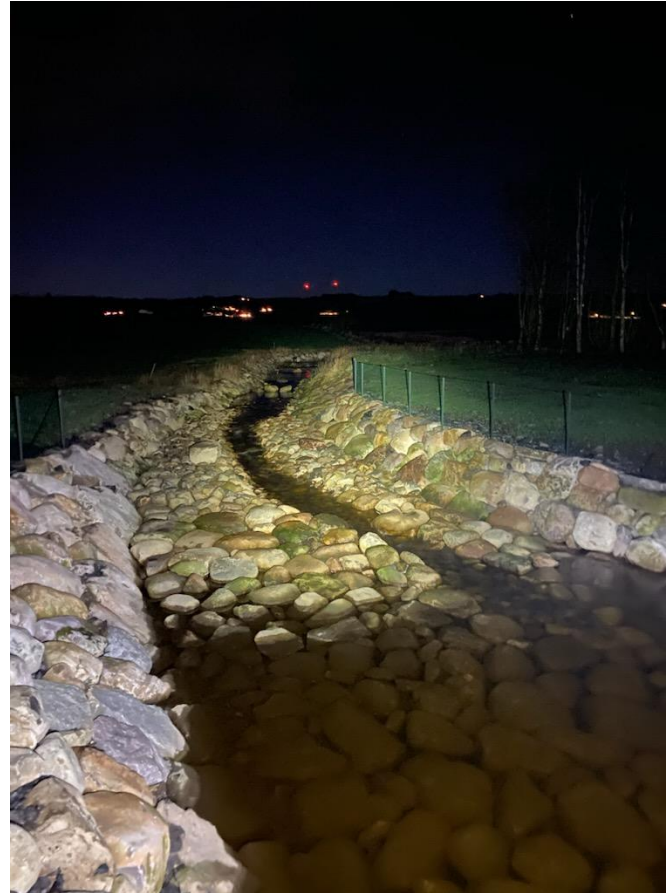
Designet av en som prøver å redde stumpene

Mange eksempler på forferdelige tiltak

Fiskåna – skardbekken viktig gyteområde for laks og sjøørret.
Anlagt ny vannledning og kloakk , hogst av kantvegetasjon,
steinsetting og sykkel og gangsti.
Merk sand og erosjon ut i bekken fra kanten

Voll, Haarråna

Bibelen - les den og unngå å gå på en smell!

Jobber du med vassdrag, vannforvaltning, er i kraftindustrien, i NVE, eller er entreprenør, ingeniør og eller konsulent eller rett og slett opptatt av fiskevelferden i vassdraget ditt? Da er håndboka som viser god praksis ved miljøforbedrende tiltak i elver og bekker, midt i blinken for deg

[Håndbok for bedre fysisk vannmiljø – Norge](#)

Det er svært mye dyrere å ikke lytte til fagfolk og dermed ende opp med å måtte gjøre arbeidet om igjen, vi ser dessverre flere eksempler på dette. Dere er nøkkelen til at slikt unngås!

